

Wirecard Vakası: Bir Finansal Teknoloji Devinin Hikayesi

Muhammed Yılmaz¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, Wirecard vakasının kavramsal bir yaklaşımla kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinin yapılmasıdır. Finansal ödeme işlemcisi ve hizmetler sağlayıcısı Wirecard firmasının çöküşü, finansal vakalar tarihindeki en yeni skandallardan bir tanesidir. Alman borsasının 2010'lardaki en değerli şirketlerinden bir tanesi olan Wirecard firması, 2019 yılında Financial Times gazetesinde ortaya atılan iddiaların ardından gelişen süreçle, 1,9 milyar avronun muhasebe kayıtlarından kaybolmasıyla birlikte Haziran 2020 yılında iflas başvurusu ile büyük bir skandala sebep olmuştur. Halen devam etmekte olan soruşturma ile birlikte, yıllardır devam eden büyük bir muhasebe dolandırıcılığının ortaya çıkması sağlanmıştır. Hatta firmanın CEO'su da dâhil olmak üzere birden fazla Wirecard yöneticisi dolandırıcılık ve piyasa manipülasyonu ile suçlanmıştır.

Kurumsal finans teorilerinin gelişmeye başladığı günden itibaren kurumsal yönetim, bilgi asimetrisi, vekâlet çatışmaları, şeffaflık, iflas riski gibi teorik konular bu vaka ile birlikte tartışılmaya devam etmektedir. Bunların yanında finans dünyasında krizlerin ve çöküşlerin en önemli faktörleri olan manipülasyonlar, dolandırıcılık, ihmalkârlık, hile gibi unsurlar hem medya hem de akademik literatürde bu skandalla birlikte adı anılmaktadır. Almanya'nın düzenleyici ve denetleyici kurumları, yetersiz ve zayıf denetim mekanizmaları nedeniyle dolandırıcılığı önceden tespit edememeleri sonucu eleştirilerin merkezinde yer almıştır. Dolayısıyla piyasalardaki bütünlüğün bozulması, güvenin, sarsılması ve piyasaların etkinliğini kaybetmesi başta FinTech sektörü olmak üzere birçok sektörü etkilemiştir ve sayısız mağduriyet oluşturmuştur.

1 Öğretim Görevlisi Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, muhammed.yilmaz@dpu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9884-9130

1. Giriş

İnsanlar neden dolandırıcılık yapar? Bu, cevaplanması kolay bir soru değildir, ancak yapılan çalışmalar dolandırıcılık vakalarının altında üç faktörün yattığını göstermektedir. Bunlar Rajgopal ve White (2020) tarafından aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Dolandırıcılık yapmak için teşviklerin rolü
- Dolandırıcılık yapma fırsatlarının bulunması
- Bunu mantıklı kılma yeteneğine sahip olmak,

Kurumsal finansın gelişimiyle birlikte yakın finans tarihinde birçok dolandırıcılığın/skandalın ortaya çıktığı görülmektedir. 2001’de Enron, 2003’de Worldcom, 2007’de Lehman Brothers ve son olarak da 2020’de Wirecard gibi kurumların etik olmayan davranışlar sergilemeleri birer skandala dönüşmüştür ve bu skandallar uluslararası literatürde en çok ilgiyi gören vakaların başında gelmektedir (Bajgorić, Elsaman & Gernal, 2021). Bunlara benzer fakat yerel bazda kalan birçok vakanın ortaya çıktığı düşünülmektedir. Bu olaylar birçok mağdur ortaya çıkarsa da etkileri ve sonuçları genellikle ülke sınırları içerisinde kalan, yerel vakalar olarak görülebilir (Elçiboğa, 2021). Bununla beraber Wirecard AG², Almanya/Münih merkezli, ödeme ve finansal hizmetler sunan ve ülkenin önde gelen Finansal Teknoloji (FinTech) şirketlerindendi. Ayrıca Almanya’nın DAX³ hisse senedi endeksinde yer alan saygın 30 şirketten biriydi (Veron, 2020).

Wirecard’ın iflasi, Financial Times (FT)’da yapılan haber sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu durum, büyük dijital finansal şirketleri denetlemek ve kamu mekanizmalarını geliştirmek amacıyla Alman Bundestag ve Avrupa Parlamentosu’nda iki soruşturma komitesinin kurulmasına yol açmıştır. Wirecard firmasının Alman Federal Finansal Denetim Otoritesi (BaFin⁴) tarafından ekonomik milliyetçilik temelli yapılan destek niteliğindeki savunması, İngiliz medyası tarafından geniş çapta sorgulanmıştır (Palma, 2021). Ancak bu skandalın ne gizli ne de beklenmedik bir gelişme olduğu, aksine FT’nin uyarılarıyla bu muhasebe sahtekârlığı iddialarının birkaç yıldır bilindiği ortaya konmuştur. Ayrıca, Wambach raporunda denetimin ciddi eksiklikler içerdiği ifade edilmektedir. Raporun, Wirecard denetimine ilişkin

2 AG, Almanca “Aktiengesellschaft” kelimesinin kısaltmasıdır. Türkçe olarak “Anonim Şirket” anlamına gelmektedir. Ayrıca Wirecard AG yerine bundan sonra sadece Wirecard kelimesi kullanılacaktır.

3 DAX, Almanca “Deutscher Aktienindex” ‘ kelimelerinin kısaltmasıdır. “Alman borsa endeksi” anlamına gelmektedir.

4 BaFin Almanca “Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht” kelimelerinin kısaltmasıdır.

spesifik detayları ve Wirecard yönetimi ile denetçi arasındaki ilişkilerle ilgili belgeleri açığa çıkardığı belirtilmektedir (Teichmann, Boticiu & Sergi, 2023). Ancak, şirketin faaliyetlerinin başlangıcından itibaren usulsüz muhasebe uygulamalarıyla suçlandığı iddialar mevcuttur. Özellikle Financial Times'ın 2019 yılında bu suçlamalara ilişkin ihbar ve belgeleri ortaya koyduğu bir dizi soruşturma yayımlamasıyla, bu skandal en yüksek seviyeye ulaşmıştır (Beerbaum, 2021). Ortaya çıkan bu skandalla birlikte Wirecard'ın 25 Haziran 2020'de iflas başvurusuyla birlikte olağanüstü bir şekilde çöktüğü görülmüştür (Veron, 2020).

Bu tür durumların ortaya çıkmasıyla birlikte, genellikle finansal kayıplara uğrayan ve işlerinden olanlar, yani gerçek mağdurlar, çoğunlukla hissedarlar, yatırımcılar, borç verenler ve çalışanlar olmaktadır (Jo, Hsu, Llanos-Popolizio & Vergara-Vega, 2021). Jo vd., (2021) tarafından bunlara sebep olan unsurlar aşağıdaki başlıklar halinde sıralanmaktadır;

- Yönetim üzerindeki baskı
- Çıkar uyumsuzluğu
- Başarısız ve eksik denetim
- Kurumsal yönetim ve ahlaki davranış eksikliği
- Açgözlülük
- Muhasebe hileleri, sahtekârlıkları ve dolandırıcılık
- Reform ihtiyaçları

Bu çalışmanın amacı, Wirecard vakasını kavramsal bir çerçevede incelemektir. Çalışmanın kapsamı Wirecard şirketinin tarihçesi, skandalın ortaya çıkışı, çöküşünde yaşanan durumları ve sonrasında ortaya çıkan olayları içermektedir. Ayrıca bu vaka, kurumsal yönetim, muhasebe hileleri ve denetim açısından incelenmektedir. Bunlara ek olarak literatürde Wirecard vakası üzerine yapılan önemli bazı çalışmaların da değerlendirilmesi yapılmaktadır. Uluslararası literatürde Wirecard vakası hakkında hatırı sayılır birçok çalışma mevcuttur. Fakat yapılan araştırmaların genellikle tek bir açıdan ele alındığı görülmüştür. Bu çalışma, ulusal literatüre bir katkı sağlamakla beraber vakanın kavramsal çerçevede kapsamlı değerlendirilmesinin yapılmasıyla da uluslararası literatüre katkı sağlamaktadır. Ayrıca piyasaların güveninin, bütünlüğünün ve etkinliğinin sağlanması amacıyla tekrar bu gibi vakaların yaşanmaması için alınması gereken önlemler ve yatırımcılar için de dikkat edilmesi gereken hususlar değerlendirilerek özgün bir araştırma ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve ve Literatür Araştırmaları

Tüm piyasaların mükemmel olması, ekonomideki önemli bir normatif teoridir. “Mükemmel” bir piyasadaki fiyatlar, arz ve talep arasında denge kurularak belirlenmesi gerektiği anlamına gelir. Elbette bu arzu edilen bir teoridir. Bir piyasada fiyatların belirlenmesi, piyasa katılımcılarının karşılıklı ekonomik etkileşimleri sonucu oluşur ve hükümet müdahalelerinin sınırlı olduğu durumlarda bu sürecin daha doğal bir şekilde gerçekleşmesi beklenir. Özellikle de finansal piyasalardaki fiyatlandırma beklentisi bu yöndedir. Ancak gerçekte, bu arzu edilen teori hükümet düzenlemesini ortadan kaldırmaz, çünkü piyasaların işleyişi bozulabilir veya kötüye kullanılabilir (Betz & Kim, 2021).

Bu doğrultuda ilk olarak Jensen ve Meckling (1976) tarafından geliştirilen kurumsal yönetim teorisi; kurumsal sahiplik ve kontrolün birbirinden ayrılması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca kişisel çıkarlardan ziyade kurumsal çıkarların hedeflenmesi, yönetim, hissedar ayrımı gözetilerek vekâlet sorunlarına yol açılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Aksi takdirde vekâlet maliyetlerinin artacağı düşünülmektedir (Jensen & Meckling, 1976). Dolayısıyla kurumsal yönetim anlayışının bütün kamu ve özel kurumlarda benimsenmesi gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle piyasalar etkin bir şekilde işleyebilir.

Bununla birlikte finans dünyasında sıklıkla kullanılan “*Siyah Kuzu*” kavramı sığ frekanslarla kendine özgü veya beklenmedik özelliklerle karakterize edilen çok fazla tekrarlanmayan ancak etkileri ve sonuçları açısından önemli olan ve nadir görülen olaylar için kullanılmaktadır (Aven, 2013). Ancak bu olayların muazzam makroekonomik sonuçları ortaya çıkmaktadır ve genellikle de önceden uyarı vermezler. Ayrıca mevcut modellerin çoğu bu tür olasılıkları öngöremez. Bu yüzden Enron, Worldcom, Satyam, Volkswagen emisyonu ve son olarak da Wirecard gibi son yıllarda sıklıkla karşılaşılan dolandırıcılıklar ve skandallar finans dünyasını krizlerle vurmaya devam etmektedir. Bu olaylar gözden kaçırılan küçük ihlallerden dolayı ortaya çıkmamaktadır. Genellikle doğrudan zayıf kurumsal yönetimin bir sonucudur. Bunun yanında firmaların içsel kontrol mekanizmalarının başarısızlığı da felaketlere yol açan bir diğer faktördür. Dolayısıyla firmalar yalnızca kötü yönetimin veya öngörülemeyen finansal kayıpların kurbanı değildir (Naik & Prasad, 2021).

2.1. Muhasebe Manipülasyonları ve Borsa Arasındaki Etkileşim

Literatürde genelde manipülasyon, hile, dolandırıcılık, aldatma, sahtekârlık, makyajlama, skandal gibi kavramlar muhasebe kalemlerindeki

bilgilerin genel olarak yanlış bilginin bilerek varmış gibi gösterildiği durumlar için kullanılmaktadır. Bu kavramların farklı anlamları olsa da bu alanda kullanıldığında genel olarak, gerçeğin çarpıtılması ve doğru bilginin saklanması ile alakalıdır.

Bu doğrultuda yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular gösteriyor ki borsa çöküşleri ile muhasebe skandalları arasında bir ilişki vardır. Borsa çöküşlerinin meydana geldiği yıllarda ve o yıllardan hemen önceki ve sonraki yıllarda muhasebe hilelerinin büyük çoğunluğunun başladığı gün yüzüne çıkartılmıştır. Ayrıca borsa çöküşünün gerçekleştiği yıldan itibaren takip eden üç yılda muhasebe skandallarının büyük çoğunluğunun ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte bir şirketin muhasebe manipülasyonuna giriştiği zaman ile bunun keşfedildiği ve skandalın patlak verdiği zaman arasındaki süre ortalama 4-5 yıl uzunluğundadır. Ayrıca literatürde bu “süre” durumu çok araştırılan bir konu değildir (Millan & Serrat, 2023).

Borsa çöküşü yaşandığında ekonominin bozulmaya başlaması ve şirketlerin ilgili marjlarının ve kârlarının azalması bir göstergedir (Papadaki & Tzovas, 2017). Ayrıca borsa çöküşleri ekonomik krizlerin de öncül habercisidir (Callao & Jarne, 2011). Bir borsa çöküşünün meydana gelmesi, ekonomi içerisindeki çok sayıda şirketi olumsuz yönde etkilerken, piyasaların etkin işleyişini bozmaktadır. Bu durum böyle kriz ortamlarında şirketleri potansiyel olarak muhasebe manipülasyonları yapmaya teşvik edebilir (Fatima, Haque & Usman, 2020). Yapılan araştırmalar her yıl ortalama 1,3 skandal yaşandığını göstermektedir. Borsa çöküşlerinin yaşandığı dönemlerde ve bunu takip eden ilk üç yıl boyunca, yıllık ortalama skandal sayısının 2,3'e yükseldiği; diğer dönemlerde ise bu sayının 0,8'e düştüğü gözlemlenmiştir.

Ayrıca borsa çöküşü yaşandığında ve sonraki üç yıl içinde, muhasebe skandalını tetikleyen muhasebe manipülasyonlarının keşfedilme olasılığının iki kat arttığı ortaya konmuştur. Bunlarla birlikte, muhasebe manipülasyonlarını yapan şirketlerin tespit edilene kadar geçen süreleri, ortalama 5,4 yıl olduğu, en uzun vakanın 20 yıl, en kısa vakanın ise 1 yıl olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca muhasebe manipülasyonlarının başladığı yıl ile ilgili olarak, çöküşten iki yıl önce başlayıp iki yıl sonra biten dönemde, yani 5 yılda, muhasebe aldatmacasının başladığı gözlemlenmiştir. Bu yıllarda, bir şirketin muhasebe skandalına yol açacak muhasebe aldatmacasına girişme olasılığının %53 daha fazla olduğu saptanmıştır (Millan & Serrat, 2023).

Bunlara ek olarak 2020 krizi finansal baloncuklar tarafından tetiklenen önceki finansal krizlerin aksine COVID-19 salgınından kaynaklandığı için benzersiz içeriklere sahip olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla

kökenlerindeki bu fark, muhasebe skandallarının kısa ve orta vadede nasıl ortaya çıkabileceğini incelemeyi daha da önemli hale getirmektedir. Bu yüzden bu dönemden sonra şirketlerin ve denetçilerin temkinli olması gerektiği ifade edilmektedir (Millan & Serrat, 2023). Dolandırıcılık muhasebe araştırmalarında literatürde çok çalışılmış bir konudur. Ayrıca medya ise bunları ortaya çıkartmak için kontrol edici, izleyici bir bekçi görevi görmektedir (Heese, Pérez-Cavazos & Peter, 2022).

2.2. Skandallarda Medyanın Rolü

Medyanın söylem gücünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Dolandırıcılık vakaları üzerine medyanın rolü ve önemi büyüktür. Medya unsurları, öfke, şok ve hayranlık duygularını uyandırmak için duygusal, sansasyonel ve yargılayıcı söylemler kullanmaktadır. Bunların; dolandırıcılık mağdurları, failer olarak üst düzey yöneticiler ve denetim kurumlarının kötü uygulamalarıyla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla medyanın belirli araçlarla, ilgili reform çağrılılarıyla firmaların ve paydaşların sorumlulukları hakkında kamuoyunu yönlendirebileceği ve şekillendirebileceği ortaya konmuştur. Ayrıca medyanın sosyal kontrol ajanı olarak *belirsiz* rolünün olduğu da söylenmektedir (Oelrich & Siebold, 2024). Dolayısıyla medyanın yalnızca haber veren bir kaynak olmadığı, aynı zamanda seçili haber yapabildiği ve böylece kamusal tartışmaları ve skandalları yönlendirerek şekillendirdiği savunulmaktadır (Jourdan, 2023). Elde edilen bulgular, medyanın tarafsız bir izleyici işlevi görmediğini göstermektedir. Dahası olayların seçilmiş yönlerinin izleyiciye belirgin hale getirilmesiyle taraflı bir anlatım oluşturmaktadırlar. Bu durum, medya tarafından kullanılan mekanizmaların dikkati önceden belirlenmiş bir odağa yönlendirebileceğini göstermektedir. Örneğin Medya, skandalla ilgili olarak, kimin mağdur ve kimin fail olarak tasvir edileceğini belirleme, sorunların algılanması ve bunlara karşılık gelen çözümleri etkileme kapasitesine sahiptir. Sonuç olarak, izleyicilerin dolandırıcılık skandalını önyargılı bir şekilde değerlendirmesine neden olabilirler (Oelrich & Siebold, 2024). Ayrıca günümüzde dijital ekonominin yükselişi giderek artmaktadır. Bu durum piyasa katılımcıları tarafından yadsınamaz bir gerçekliktir. Ancak bu artışın, iş dünyasında giderek artan karmaşıklık, yetersiz düzenlemeler, şeffaflık eksikliği ve hesap verebilirlikten kaçınma ile birlikte ortaya çıktığı değerlendirilmektedir. Böyle bir ortamda doğru ve sağlıklı kararlar almayı kolaylaştırmak için, manipülasyon tarzı eylemleri sürdüren firmaları ihbar edenleri (*whistleblowers*) yani muhbirlerin korunması ve bu tür ihbar girişimlerinin teşvik edilmesi gerektiği savunulmaktadır (Palma, 2021).

2.3. Teknolojik İlerleme ve Manipülasyon İlişkisi

Teknolojik ilerleme, firmaların üretim fonksiyonu ile yakından ilişkilidir. Bu ilişki yeni ürünlerin inovatif bir şekilde geliştirilmesini, üretilmesini ve satılmasını içermektedir. Üretilen ürünler, son tüketici için olabileceği gibi endüstriyel ürünler de olabilir. Bu durum piyasada şiddetli rekabette neden olmakla birlikte firma yönetimine yoğun baskıların oluşmasına da yol açmaktadır. Bu yüzden teknolojik ilerlemeye ve eğilimlere ayak uyduramayan firmaların ürünlerinin de modası geçmiş hale gelebilir (Mellal, 2020). Bu durum firmaların finansal performanslarının devam ettiğini göstermek adına, gerçeğin çarpıtılmasına yol açan bir diğer unsur olabilir.

2.4. COVID-19 Etkisi

COVID-19'un ortaya çıkmasıyla birlikte insanların iş, eğitim ve sosyal alanlardaki yapmış oldukları birçok faaliyetler dijitale geçmiştir. Dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte bilgi teknolojilerinin önemi daha da artmıştır. Bilgi teknolojileri alanında dünyada önde gelen ülkeler arasında yer alan Almanya, Avrupa ülkeleri arasında en güçlü ekonomiye sahip ülke konumundadır. Ayrıca bilgi teknolojileri faaliyetleri açısından dünyada önde gelen ve etki gücü yüksek olan ülke konumundadır. Pandemi döneminde FinTech firmalarının önemi çok ciddi şekilde anlaşılmıştır. Gelecekte de bu önemin devam edeceği aşikardır. Bununla birlikte, yapılan bir araştırmada COVID-19 vaka sayıları ile FinTech firmalarının fiyat performansları arasındaki etkileşim incelenmiştir. Bu araştırmada Wirecard'ın fiyat hareketleri de pandemi döneminde incelenmiştir. Almanya'daki vaka sayılarındaki artışın Wirecard şirket değeri üzerinde artışa yol açtığı tespit edilmiştir. Bu durum Wirecard şirketinin kısa dönemli olarak pandemiden olumlu etkilendiğini göstermektedir. Fakat Wirecard firmasının yapmış olduğu finansal bilgi açıklamalarında kamuoyu ile haksız ve doğru olmayan verilerin paylaşıldığı kısa bir süre sonra gün yüzüne çıkmış ve manipülatif hareketlerin yapıldığı tespit edilmiştir. Pandemi de şirketin diğer şirketlerle karşılaştırıldığında vaka sayılarından olumlu etkilenmesi ve şirket değerinin artmasının yapılan usulsüzlüklerden kaynaklandığı ifade edilmiştir (Yetkin, 2021).

2.5. İflas Riski ve Manipülasyon İlişkisi

Azim ve Sharif (2021), Wirecard özelinde kazanç yönetimi ile iflas riski arasında herhangi bir ilişki olup olmadığını araştırılmışlardır. Çalışmada elde edilen sonuçlarda kazanç yönetiminin bir şirketin kurumsal başarısızlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ve literatürde yapılan diğer çalışmaların da benzer sonuçlarla desteklendiği ifade edilmiştir.

Ayrıca, elde edilen bulgular, finansal zorluk yaşayan bir firmanın kazanç manipülasyonlarına başvurabileceğini ya da kazanç manipülasyonlarının bir firmanın finansal durumunu olumsuz etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın yönetsel çıkarımı ise, Ernst & Young (EY) denetim firması, Wirecard'ın finansal tablolarını denetlese de dolandırıcılığı tespit edemediğidir. Sonuç olarak her iki firma (Ernst & Young ve Wirecard) suistimalleri veya bilinçsizlikleri nedeniyle eleştirilerle karşı karşıya kalmışlardır. Firmaların başarısızlıklarını önlemek için kazanç yönetimi ve kurumsal başarısızlıkları tespit etme modellerinin paydaşlar, denetçi kurumlar ve finansal analizciler gibi ilgili taraflarca eş zamanlı olarak kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir (Azim & Sharif, 2021).

2.6. Duygusal Finans ve Fiyat Etkileşimi

Wirecard şirketi üzerine yapılan bir vaka analizi (Dierks & Tiggelbeck, 2021), yatırımcıların duygularının piyasadaki gelişmeler ve yapılan açıklamalara nasıl tepki verdiğini ve bu süreçte nasıl bir davranış mekanizması geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Duygular ve yatırım kararları arasında tuhaf etkileşim vardır. 2008 ile 2018 yılları arasında Wirecard'ın hisse senedi fiyatı %3.000 artarak 190 avronun üzerine çıktı. Bununla birlikte, 2015'ten itibaren İngiliz gazetesi FT, Wirecard'ın muhasebesindeki tutarsızlıkları defalarca vurguladı. Ancak FT'nin mesajının Wirecard'ın hisse senedi fiyatının gelişimi üzerinde çok az veya hiç etkisi olmadı. Çünkü yatırımcılar (yani piyasa) bir gazetenin uyarıcı hikâyelerine rağmen Wirecard firmasının potansiyel büyüme beklentilerine daha fazla güvendi. Bilişsel uyumsuzluklardan kaçınmak için bu "kör güven" davranışı çoğu yatırımcı tarafından sergilenen bir davranıştır. Bu davranışı sergileme, gelecekteki fiyat kazançlarını kaçırma korkusundan kaynaklanır. Daha önce duyulan veya açıklanan ifadelerle ilk kez duyulan ifadelerden daha yüksek bir gerçeklik düzeyi atfetme eğilimi vardır. Yeni bilgilerin varlığına dair, genellikle doğruluğundan şüphe edilen, kanıtlanması zaman alan ve ters etki yaratma olasılığı bulunan bir varsayım söz konusudur. Bu durumların hepsi bilişsel uyumsuzluk, çelişkili tutumlar, inançlar veya davranışların olduğu bir ortamda ortaya çıkar. Yatırımcıların bu dengeyi sağlaması ve belirsizliği azaltmak için insanların çelişkili faktörleri ayarlamaya çalışması zihinsel rahatsızlık hissine neden olur (Dierks & Tiggelbeck, 2021). Bu durumda yatırımcı ilk düşüncesinin daha mantıklı olduğunu varsayar ve daha sonraki bilgi akışlarına kapalı kalır.

Söz konusu vakada tutarsızlıklar ortaya çıktığında yatırımcılar, yatırım yapmaya devam etmeyi seçtiler ve düşen fiyatları daha fazla hisse senedi satın almak için bir sinyal olarak aldılar. Burada mantık yerine güveni ve/veya

duyguyu seçtiler ve şirketin beyanlarını dikkate aldılar ve takip ettiler. Sonuç olarak, güvenin, yatırımcıların sürü davranışını benimseyerek spekülâtif balonların ortaya çıkmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Bu durum, yatırımcıların, diğerlerinin eylemlerini takip ederken kendi bilgi ve değerlendirmelerini bilinçli olarak göz ardı etmeleri ile ilişkilendirilmektedir (Dierks & Tiggelbeck, 2021).

3. Wirecard Vakası

Bu bölüm, Wirecard şirketinin kuruluşu, yükselişi, skandalın ortaya çıkışı ve çöküşüne kadarki süreci belirli ve önemli hatlarıyla ele almaktadır. Diğer bir deyişle önemli kırılma anlarını dikkate almaktadır.

3.1. Wirecard Firmasının Kuruluşu

1999 yılında Wirecard küçük bir girişim (start-up) olarak iş dünyasına girmiştir (Möllers, 2021). Üç yıllık faaliyetin ardından, şirket 2002 yılında yenilenmeye giderek Markus Braun'u CEO olarak seçmiştir (Langenbacher, Leuz, Krahn & Pelizzon, 2020). CEO'nun ilk icrası Wirecard'ı başka bir Alman FinTech şirketi olan Electronic Business Systems ile birleştirmek olmuştur. Wirecard 2005'te Frankfurt borsasına girerek markalaşması ve tanıtımı için önemli bir adım daha atmış oldu ve 2006'da XCOM'u⁵ satın alarak bankacılık sektörüne de giriş yaparak Wirecard Bank olmuştur (Jo vd., 2021).

3.2. Wirecard Firmasının Yükselişi

Wirecard, başta Singapur olmak üzere Asya-Pasifikte birçok kurumu bünyesine katmıştır. Şirketin yapmış olduğu birçok satın alma ve birleşmeler, uluslararası piyasada agresif bir genişleme yapmaya çalıştığı bir göstergesidir. Böylece Wirecard, önde gelen teknoloji şirketlerinden biri ve Almanya'nın en büyük FinTech şirketi haline gelmiştir (Cavlak, 2020). Wirecard, hizmetlerini 100'den fazla para biriminde sunmuş ve 200'den fazla uluslararası ödeme ağına (kart ağları, bankalar, ödeme çözümleri) bağlanarak çeşitli sektörlerde 34.000'den fazla müşteriye ulaşmıştır (Krahn & Langenbacher, 2020).

Wirecard, Frankfurt Borsası'nda işlem gören en büyük 40 Alman şirketinin yer aldığı blue-chip (*Mavi Fiş*) endeksi olan DAX 30 olarak da bilinen DAX endeksine girmiştir. Yaklaşık değeri 20 milyar avroya ulaşan Wirecard şirketi, Eylül 2018'de Almanya borsasında listelenen ve en hızlı

5 XCOM, Merkezi Almanya'da bulunan ve satın alma öncesi müşterilerine çevrimiçi işlemler, doğrudan bankacılık ve diğer ilgili bankacılık hizmetleri sunan bir finans kurumudur.

büyüyen fintech şirketi olmuştur (Engelen, 2021). Dahası DAX endeksinde Almanya'nın en büyük kredi kuruluşu olan Commerzbank'ın yerini almıştır (Jo vd., 2021).

Tablo 1: Wirecard'ın İş Kapsamı (2010 – 2018)

Yıl	Faaliyet Gösterilen Ülke Sayısı	Müşteri Sayısı
2010	15	13000
2011	24	16000
2012	33	20000
2013	44	24000
2014	45	27000
2015	51	27000
2016	71	31000
2017	76	34000
2018	118	33000

Kaynak: Subburayan, Ajekwe, & Nakitende, 2023

Tablo 1, Wirecard firmasının 2010-2018 yılları arasında dünya çapında kaç ülkede faaliyet gösterdiğini ve toplam müşteri sayısını içermektedir. Wirecard, 2010 yılında 15 ülkede faaliyet gösterirken, 2018 yılına gelindiğinde 118 ülkeye kadar faaliyetlerini genişletmiştir. Bu durum büyüme potansiyelini çok açık şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca bireysel ve kurumsal müşteri sayısı 2010 yılında toplam 13 bin civarındayken, 2018 yılında 33 bin civarına gelerek çok büyük bir potansiyele ulaşmıştır. Kurumsal müşterilerin binlerce kişiye hizmet verdiği de tekrar düşünülürse Wirecard'ın çarpan etkisiyle milyonlara hizmet eden bir şirket olduğu düşünülebilir. Ayrıca şirket bu hızlı büyüme döneminde dünya çapında üç iş modeli geliştirmiştir. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Ödeme İşleme Hizmetleri modeli (Payment Processing Services); çevrimiçi ödemeler ve işleme için altyapı ve hizmetler sağlar (Meitner, 2020).
- Tüccar Nakit Avansları modeli (Merchant Cash Advances); Tüccarların alım-satımlarında geç ödemeleri önlemek amacıyla geliştirilen bir avans hizmet türüdür (Meitner, 2020).
- Üçüncü Taraf Alıcı (Third-Party Acquirer); Wirecard, bir banka ile ortaklık kurar, o ortağın bankacılık lisansını kullanır, ona bir ücret öder ve müşteri ile tüccar arasındaki işlemin koruyucusu olarak hareket eden teminat depozitoları sağlar (Jo vd., 2021).

Tablo 2: Wirecard Firmasının Finansal Verileri (2010-2018)

Yıl	Gelir (Milyon €)	Net Gelir (Milyon €)	Toplam varlıklar (Milyon €)	Piyasa değeri (Milyar €)
2010	273,7	29,6	280,9	1,6
2011	394,2	38,3	402,3	3,4
2012	601	70,2	741,4	4,7
2013	641,6	82,4	970,8	9,3
2014	892,5	124,4	1 360,2	14,1
2015	1 028	156	1 779,8	14,9
2016	1 028	266,7	2 633,6	16,2
2017	1 488,3	259,3	3 787,8	17,6
2018	2 016,2	347,5	4 144,1	24,6

Kaynak: Subburayan vd., 2023

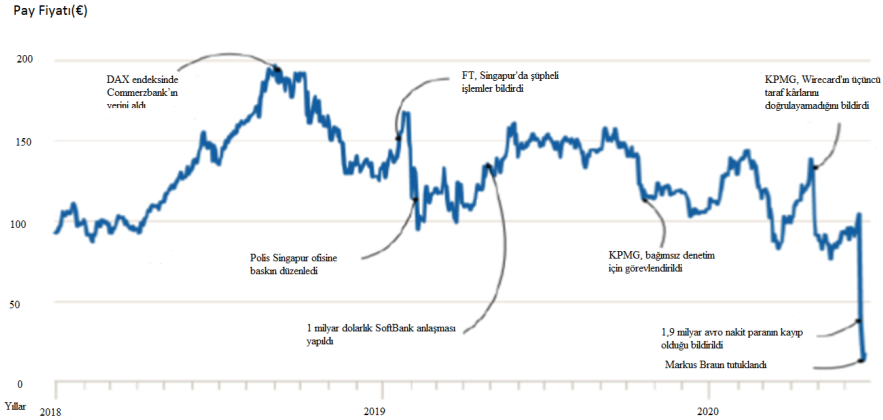
Tablo 2 incelendiğinde; firmanın 2010-2018 yılları arasında ilgili finansal kalemlerde güçlü bir ilerleme kaydettiği görülmektedir. 2018 yılında piyasa değeri yaklaşık 25 milyar avroya ulaşmıştır. Toplam varlıklarının yaklaşık 15 kat, net gelirin 12 kat, gelirlerin ise 7 kat büyüdüğü görülmektedir. Şirketin gelecek beklentileri trend olarak düşünüldüğünde ciddi potansiyelinin olduğu görülebilir. Hatta ilgili finansal verileri incelendiğinde şirketin geleceğinin parlak olarak anılmasının nedeni anlaşılmaktadır (Euronews, 2020). Bu durum, yatırımcıların güvenini kazanmada önemli bir kılıf olarak kullanılan muhasebe kalemlerindeki sayıların gücünü göstermektedir. Ayrıca bu tarz hilelerin manipülasyon yaparken kullanılan bir numaralı değişken olduğu ve kurumsal dolandırıcılıkta başvurulan bir yöntem olduğu ileri sürülebilir.

3.3. Wirecard Skandalının Ortaya Çıkışı

Wirecard'ın finansal işler müdürü KPMG'ye⁶, banka hesaplarının Filipinler'deki başka bir hesaba devredildiğini ifade etmiştir. Fakat KPMG, 1,9 milyar avronun var olup olmadığını belirlemek için orijinal banka belgelerini elde edemediğini belirtmiştir (Alderman & Schuetze, 2020). Bu döneme kadar Wirecard firması Almanya'da finans sektöründe geleceği en parlak şirketler arasında görülmekteydi. Fakat Wirecard'ı denetleyen EY denetim firması 2019 yılı hesaplarında 1,9 milyon avrodan daha fazla paranın kayıp olması sebebiyle finansal tabloları onaylamamıştır. Bu skandalın ortaya çıkmasıyla birlikte çok kısa bir süre sonra şirket CEO'su Markus Braun

6 1 Ocak 1987 tarihinde Muhasebe alanındaki iki şirketin birleşmesiyle oluşan KPMG, Klynveld Peat Marwick Goerdeler şirketinin kısaltımıdır (KPMG, t.y.).

istifa etmiştir. Ardından muhasebe kayıtlarında haksız şişirme yapıldığı gerekçesiyle CEO hakkında yasal işlem başlatılmıştır (Euronews, 2020). Ayrıca FT'nin iddiaları BaFin tarafından ciddiye alınmamıştır. BaFin'in bu tutumu, Wirecard'ın borsadaki pay senedi satış baskılarını bile tek başına koruduğu ifade edilmiştir (Lehrbass, Toksoy & Wörndl, 2022). Dolayısıyla Euronews'in (2020) haberine göre; kamuoyunda Wirecard vakasının, Alman ekonomi tarihindeki en büyük finansal skandallardan birisi olduğu ifade edilmiştir.

Şekil 1: Kırılma Anları ve Fiyat Hareketliliği

Kaynak: Boyer, Pannese & Iannone, 2023

Şekil 1, Wirecard'ın pay senedi fiyat hareketliliğini ve şirkete ilişkin önemli kırılma anlarını göstermektedir. Hızlı gelişim sürecinin ardından Wirecard şirketi 2018'de Commerzbank'ın yerine DAX endeksinde girdiğinde fiyatın yaklaşık 200 avro olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak 2 yıllık süre içinde iddiaların yoğunlaşmasıyla KPMG firmasının denetim sonucu ile birlikte Wirecard çöküşü gerçekleşmiştir. Wirecard şirketinin, yolsuzluk haberini takiben 3 işlem gününde yaklaşık yüzde 80'den fazla değer kaybettiği görülmektedir. Ayrıca güncel piyasa verilerine göre, firma piyasa değerinin neredeyse hepsini kaybettiği gözlemlenmiştir (YahooFinance, 2024).

3.3.1. Dış Denetçilerin Wirecard Skandalını Belirleyememesi

BaFin kurumunun Wirecard davasında denetçi olarak başarısız olmasının nedeni, öne sürülen iddiaların doğruluğunu araştırmak yerine 'yurt dışından' gelen iddialara karşı ülke imajını koruma önyargısı olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan gözlemler, Wirecard skandalının münferit bir olay olmaktan ziyade, uluslararası ekonomik rekabet bağlamında Avrupa Birliği'nin (AB) tek pazarındaki ulusal olarak organize edilmiş denetimin

yapısal eksikliklerini gün yüzüne çıkarmaktadır. Ulusal denetçiler kendi ülkelerinde uluslararası rekabet eden firmaların denetimini yaparken milli duygularla hareket edebilmektedirler. Bu durum denetçilerin firmaları ve ülkelerini koruma iç güdüsüyle hareket etmesinden kaynaklı olarak rasyonel davranış sergileyemediklerini göstermektedir. Dolayısıyla ulusal düzeydeki politik tepkiler, gelecekte benzer denetim hoşgörüsü ile incelenen vakaların önlenmesi için yeterli olmayacaktır. Bu doğrultuda, Wirecard skandalı Avrupa düzeyinde sermaye piyasaları denetiminin birleştirilmesi için bir argüman sunmaktadır (Jakubeit, 2021). Dolayısıyla ön yargılı olarak yapılan bir denetimin sağlıklı bir şekilde tamamlanması mümkün değildir. Bu sebeple dış denetçilerin Wirecard vakasını önceden belirleyememesinin bazı nedenleri olduğu düşünülmektedir. Bunlar Jo vd., (2021) tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir;

- Güven Sorumluluklarının İhlali: Wirecard şirketinin dış denetim firması EY'nin, Wirecard'ın alacaklılarının ve hissedarlarının çıkarlarını korumaya yönelik güven sorumluluklarını yeterince yerine getiremediği ve/veya ihmal ettiği düşünülmektedir. EY tarafından, Wirecard'ın 2016-2018 arasında Singapur'un OCBC⁷ Bankası'ndaki nakit varlıklarının, banka tarafından direkt doğrulanmaması durumu, ihmalin bir örneğini oluşturmaktadır.
- Eksik ve niteliksiz denetim; gazeteciler tarafından gündeme getirilen muhasebe tutarsızlıkları, cevaplanması gereken sorularla beraber ciddi şüpheleri ortaya çıkarmıştır. Fakat bu dönemlerde EY denetim firmasının, Wirecard işletmesinin denetimlerini niteliksiz bir şekilde gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Bu durum finansal tabloların kapsamlı bir şekilde incelenmesinde ve potansiyel uyarı işaretlerinin belirlenmesinde eksik kalındığının bir göstergesidir.
- Eksik denetim, Wirecard dolandırıcılığını daha önce ortaya çıkartma potansiyeli ve sinyalleri varken EY firması denetim metodolojisindeki eksiklik ve yetersizlik nedeniyle bu duruma cevap vermede çok geç kalmıştır. Bu gecikme, aldatıcı uygulamaların devam etmesine yol açmış ve skandalla sonuçlanmasına neden olmuştur.
- EY firması, yeterli denetim prosedürleri işletmiş olsaydı bu suiistimallerin büyümeden gün yüzüne çıkmasına katkıda bulunabilirdi. Fakat EY firması son zamanlarda, Almanya'da Wirecard yatırımcıları tarafından başlatılan bir toplu dava ve Almanya'nın küçük yatırımcıları

7 Singapur'da bankacılık faaliyetleri sürdüren OCBC, "Oversea-Chinese Banking Corporation" kelimelerinin kısaltımıdır.

koruma derneği (SdK⁸) tarafından sunulan suç iddialarıyla karşı karşıyadır. Bahsedilen bütün bu faktörlerin birleşimi, etkileşimi ve denetim sürecindeki kayda değer gecikmelerin olması, Wirecard sahtekârlığının uzun bir süre tespit edilmemesine neden olmuş ve skandalla sonuçlanmıştır.

Ayrıca gizli kabul edilen 150'den fazla EY iç dokümanına atıfta bulunulması, denetim firmasının mesleki yönergeleri tam olarak uygulamadığı, kritik sorularda yönetici direktörlerin sözlü güvencelerine güvendiği ve dolandırıcılık göstergelerini tespit etmekte başarısız olduğu düşünülmektedir. EY denetçisinin raporunda ortaya çıkan; senetlerin alacak hesaplarının vade tarihlerine uymaması, önemli işlemler için bağımsız bir üçüncü taraftan onay yerine yöneticilerin sözlü onay yapması ve bu durumun denetim standartlarına uymaması, yönetim ve denetim raporlarının, üçüncü taraflarla yapılan faaliyetleri ayrıntılı olarak açıklamaması, Wirecard şirketini iflasa götüren yoldaki şüpheleri ciddi şekilde artıran önemli eksiklikler olduğu düşünülmektedir (Teichmann, vd., 2023). Eğer BaFin özel bir denetim başlatabilseydi ve daha dikkatli olsaydı skandalı çok daha önce ortaya çıkarabilme potansiyeli mevcuttu (Hippeli, 2021). Fakat BaFin ve EY kurumlarının, Wirecard'ın belgelerini yeterince yakından incelememesinin ve uygulama zafiyeti göstermelerinin, denetimi başarısız kıldığı düşünülmektedir. Ayrıca Wirecard vakasının hatadan daha öte bir durum olduğu ya çok taraflı bir suiistimalin ya da zincirleme bir dolandırıcılık faaliyetinin olduğu şüphelerini artırmaktadır.

Dolayısıyla Wirecard skandalı, kurumsal firma ve piyasa denetiminde özellikle piyasa bütünlüğünü ve yatırımcıların korunmasında görülen eksiklikleri ve zayıflıkları ortaya çıkarmıştır. Ayrıca Almanya'da ve Avrupa genelinde daha fazla reforma ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir (Bartelt & Hommel, 2021).

3.3.2. Wirecard Firmasının Çöküşü

Frankfurt Borsası'nda işlem gören en büyük 40 Alman şirketinin yer aldığı blue-chip (mavi fiş) endeksi olan DAX'ın bir üyesinin iflas etmesi ilk kez yaşanan bir vakadır (Teichmann vd., 2023). Bahsedilen zayıf denetim, kayıp ve gizli veriler, iş etiği sorunları, istifa ve iflas başvuruları Wirecard'ı çöküşe sürükleyen önemli kilometre taşlarından bazılarıdır. Wirecard şirketinin çöküşü "*Almanya'nın Enron'u*" olarak ifade edilmektedir (Jo vd., 2021).

8 SdK, Almanca "Schutzgemeinschaft der Kapitalanleger" kelimesinin kısaltımından oluşmaktadır. İngilizce "The small shareholder association" olarak ifade edilmektedir (Jakubeit, 2021).

Ayrıca Wirecard skandalı, Frankfurt Finans Zirvesi'nde yapılan tartışmaya da dâhil olmuştur. Alman ekonomi gazetesi Handelsblatt'ın haberine göre; yapılan bu zirvede BaFin Başkanı Felix Hufeld, “Bu tam bir felaket” ifadesini kullanarak, ortaya çıkan bu skandalın kalite ve güvenilirliğin ön planda olduğu Almanya gibi bir ülkede yaşanmasının kendisini şoka uğrattığını belirtmiştir. Ayrıca bu skandala ilişkin kendi kurumunu da eleştiren Hufeld, “Benim kurumum da dahil olmak üzere birçok özel ve kamu kurumunun, bunun olmasını engelleyecek kadar etkili olmadığını” savunmuştur. Frankfurt Finans Zirvesi'ne online katılan ve o dönemin Almanya Maliye Bakanı olan Olaf Scholz da Wirecard skandalı yüzünden yasal bir değişikliğe gerek olmadığını belirtmiş ve düzenleyici kurumların çok çalıştıklarını ve işlerini yaptıklarını söylemiştir (Euronews, 2020).

3.4. Wirecard Vakasının Genel Sonuçları

Geçmişte muhasebe dolandırıcılıkları ve şirket skandalları yaşanmış olsa da Wirecard skandalını diğer vakalardan ayıran bazı özellikleri mevcuttur. İlk olarak 1,9 milyar avro (2,1 milyar dolar) miktarındaki çok büyük fonun kayıp olması, mali tutarsızlığın büyüklüğü açısından Wirecard vakasını, önceki vakalardan ayıran önemli bir fark olduğu ifade edilmektedir. Diğer fark ise sektörün bozulması açısından ele alınabilir. Geleneksel bankacılık sektöründe yenilikçi ödeme çözümleri sunan Wirecard'ın, bir bozguna olarak nitelendirilmesi diğer FinTech şirketlere olan ilginin değişmesine ve bu şirketlerin faaliyetlerindeki risklere ve olası güvenlik açıklıklarına şüphe ile yaklaşılmasına neden olmuştur (Subburayan vd., 2023).

Ayrıca Wirecard skandalı, düzenleme ve denetlemedeki önemli bazı eksiklikleri de ortaya çıkarmıştır. Alman düzenleyici ve denetleyici otoriteler, dolandırıcılığı tespit edemedikleri ve önleyemedikleri için bazı eleştirilere maruz kalmışlardır. Ayrıca düzenleyici sistemlerin etkinliği, gelişmiş izleme ve uygulama ihtiyacı hakkında cevaplanması gereken sorular ortaya çıkmıştır. Bunların yanında Wirecard faaliyetlerinin birçok ülkeyi kapsamı açısından skandalın küresel etkileri de meydana gelmiştir. Skandal, sadece çalışanları ve yatırımcıları etkilemekle kalmamış; aynı zamanda dünya çapındaki finans kurumlarını, FinTech firmalarını, düzenleyicileri ve denetleyici kurumlarını ve piyasa katılımcılarını da etkilemiştir. Dahası birçok konu hakkında endişelere yol açtığı düşünülmektedir. Wirecard'ın çöküşü, şirketin finansal performansına güvenen kurumsal yatırımcılar da dâhil olmak üzere yatırımcılar için önemli kayıplara yol açmıştır ve yatırımcıların güvenini ciddi şekilde etkilemiştir. Bu farklılıklar, Wirecard vakasının kurumsal skandallar tarihinde önemli bir vaka olarak tarihe geçmesine neden olmuştur. Dolayısıyla

finans sektörünün daha fazla şeffaflık, hesap verebilirlik, regülasyon ve denetime olan ihtiyacı bir kez daha vurgulanmıştır (Subburayan vd., 2023).

Skandal sonrası Münih Mahkemesi'nde alınan bazı kararların özeti muhasebe hilelerinin ne denli kapsamlı olduğunu gösterir belge niteliğindedir. Mahkeme, Wirecard'a ait 31 Aralık 2017 ve 2018 finansal tabloların hükümsüz olduğunu karara bağlamıştır. Ayrıca 21 Haziran 2018 ve 18 Haziran 2019 tarihlerinde yapılan olağan genel kurul gündemindeki 2. maddede kabul edilen kâr payı dağıtım kararına ilişkin kararların hükümsüz olduğu karara bağlanmıştır (Münih Mahkeme Kararı, 2022).

Wirecard skandalının ardından Almanya Hükümeti, kamuoyunun güvenini yeniden inşa etmek ve finans piyasasının bütünlüğünü güçlendirmek amacıyla "Lex Wirecard" adı verilen yeni bir yasa çıkarılırken, medya sektörü ise gelecek vaat eden muhteşem firmanın çöküşünü anlatan birçok belgesel ve film yayınlamıştır. Almanca tam adı: "Gesetz zur Stärkung der Finanzmarktintegrität" olan "Lex Wirecard" yasası, denetim görev süresini ve benzer güvence hizmetlerini kısaltarak, denetçi sorumluluğunu artırmıştır. Ayrıca Alman Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na daha fazla yetki vermiştir (Oelrich & Siebold, 2024).

Literatürde yapılan incelemede birçok araştırma bu skandalla birlikte, Avrupa özelinde yeni düzenlemelere ve reformlara ihtiyacın duyulduğunu işaret etmektedir. Bu noktada Avrupa'da birçok kamu kurumunun yeniden yapılandırılması gündeme gelmiştir. Ayrıca yatırımcıların korunması, piyasa bütünlüğünün sağlanması ve benzer skandalların tekrar yaşanmaması araştırmaların genel görüşleridir (Langenbacher vd., 2020; Krahen & Langenbacher 2020). Bu vaka, özellikle güvenilir kaynaklardan gelen ciddi endişeler ve iddialar ortaya çıktığında, etkili bir sermaye piyasası denetleyicisinin harekete geçmesi gerektiğini göstermektedir (Pelizzon, Langenbacher & Leuz, 2020). Ayrıca araştırmada piyasalar için önerilen bazı düzenlemeler aşağıdaki gibi özetlenebilir (Pelizzon vd., 2020);

- Bilgi akışı ve ihbarların değerlendirilmesi,
- Asimetrik bilginin varlığında kısa dönemli satış yasağı getirilmesi,
- Dış denetim,
- İç kontroller ve denetim kurulu denetimi,
- Finansal raporlamanın icrası,
- Kapsamlı piyasa gözetim yetkisi,
- Piyasa denetim ajansı,
- Avrupa piyasası denetimi.

4. Sonuç ve Öneriler

Wirecard yönetimi, yatırımcıların beklentilerini karşılamada yetersiz kaldıkları için kendilerini baskı altında hissetmişlerdir. Bu baskı şirketin büyümesi istenilen hızda olmadığından dolayı yönetimin, “sokağın beklentilerini” karşılamak adına hileye başvurduklarını göstermektedir. Şirketin gerçekte sahip olmadığı gelir ve kârları sahte rakamlarla varmış gibi gösterip yatırımcıları yanılttıkları ortaya çıkmıştır. Bu tür sahtekârlıkların ve skandalların bir daha yaşanmaması ve tekrarlanmaması için finansal düzenleme ve denetleme alanında reformların olması ve yetkililerin muhtemelen FinTech şirketleri için bazı kuralları değiştirmeleri gerektiği düşünülmektedir (Jo vd., 2021). Bu doğrultuda yapılan bir çalışmada zaman baskısı ile ahlaki davranış arasında önemli negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu kanıt, zaman baskısı olmayan katılımcılarda daha fazla ahlaki davranış olduğunu göstermektedir (Emser, Heintzen, Beeser, Stoberock & Marquardt, 2021).

Ayrıca bu vaka, göz ardı edilemeyecek kadar büyük finansal unsurları barındırdığı için iflasın önüne geçilmesi mümkün olmamıştır (Jo vd., 2021). Bu nedenle bu vakanın hatadan ziyade klasik bir muhasebe dolandırıcılığı olduğu belirtilmektedir (Navaretti, Calzolari, Pozzolo, vd., 2020). Bunlara ek olarak muhasebe dolandırıcılığı iddiaları, FT'nin uyarıları sayesinde birkaç yıldır bilinmesine rağmen şirketin iç denetiminin, üçüncü taraf denetimlerinin ve BaFin tarafından yapılan devlet denetiminin yetersiz kaldığı görülmektedir (Möllers, 2021). Ayrıca bu skandal, tüm finans sektörünün sistemsel başarısızlığının bir işareti niteliğini taşımaktadır. Bu yüzden Wirecard vakası, uluslararası iş birliği ve uyumun daha fazla olması gerektiğini göstermektedir. Bunun yanında daha güçlü ulusal otoritelerin bulunması ve denetim firmalarının sağlam bir şekilde denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca bu gereksinimler halka açık olan bütün şirketler için ihtiyaç niteliğindedir (Navaretti vd., 2020).

Özetle; uluslararası ölçekte faaliyet gösteren Wirecard, dijital ödeme ve işleme hizmetlerinde uzmanlaşmış Avrupa'nın önde gelen en büyük Alman FinTech şirketi idi. Şirket bilançosunda 1,9 milyar avroluk nakit eksikliği, büyük bir skandala dönüşerek 25 Haziran 2020'de şirketin iflas başvurusuyla zirveye ulaşmıştır. Bu şok edici durum, şirket içinde yıllardır devam eden aldatma ve sistematik sahtekarlığın ifşa olmasına neden olmuştur. Ayrıca önemli yasal ve finansal yansımaları yol açmıştır. 19 Haziran 2020'de istifasını açıklayan CEO Markus Braun, 23 Haziran 2020 yanlış muhasebe ve piyasa manipülasyonu ile ilgili suçlamalarla tutuklanmıştır. Dolayısıyla Wirecard vakasında ortaya çıkan uyarıcı niteliğindeki kırmızı bayraklar,

denetim sorunları, dolandırıcılık, kötü yönetim ve birçok hata büyüterek skandala dönüşmüştür (Cavlak, 2020).

Bu skandalın piyasaya, yatırımcılara, finansal kurumlara ve akademi çalışmalarına örnek teşkil eden bir vaka olduğu ve önemli finansal tablo usulsüzlüklerine yol açabilecek uyarı sinyalleri sağladığı düşünülmektedir. Bununla beraber Wirecard'ın çöküşü, FinTech sektörü üzerinde endişeleri ciddi şekilde artırırken, yatırımcıların güvenini sarsmıştır. Bu durum FinTech şirketlerinin izlenmesi, düzenlenmesi ve denetlenmesi hususunda reform çağrılarını yol açmıştır. Ayrıca finansal raporlamada daha katı kurallara ve şeffaflığa duyulan ihtiyacı vurgulamıştır. Dolayısıyla bu skandal, FinTech sektöründe yatırımcılar ve paydaşlar için uyarıcı bir hikâye niteliğindedir ve yatırım yaparken potansiyel riskler hakkında önemli ip uçları vermektedir. Özetle, Wirecard'ın vakası, FinTech endüstrisinin hem potansiyelini hem de sahip olduğu riskleri gösteren hızlı bir büyüme ve ardından dramatik bir şekilde büyük bir çöküşün hikayesidir. Ayrıca kurumsal finansın ortaya çıkışından itibaren tartışılan kurumsal yönetim, bilgi asimetrisi, vekalet problemleri, piyasa etkinliği, iflas riski, finansal raporlama, derecelendirme ve denetim gibi teoriler, günümüzde de önemini koruyarak akademik tartışmaların merkezinde yer almaya devam etmektedir.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da bazı engeller ve kısıtlar mevcuttur. İlk olarak Almanca olan kaynakların derinlemesine incelemesi yapılamamıştır. Bununla birlikte çalışma sadece kavramsal bir yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu noktada gelecek araştırmalar için başvuru niteliğindeki bu çalışma ampirik yapılabilecek çalışmalara ışık tutabilir. Ayrıca firmaların iflas riskini ve dolandırıcılıklarını tespit etmede yeni modellerin geliştirilebileceği inancı oluşmuştur.

Kaynakça

- Alderman, L., ve Schuetze, C. F. (2020). In a German tech giant's fall, charges of lies, spies and missing billions. *International New York Times*.
- Aven, T. (2013). On the meaning of a black swan in a risk context. *Safety science*, 57, 44-51. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2013.01.016>
- Azim, M., ve Sharif, M. J. (2021). Impacts of Earnings Management on Corporate Failure: A case study of Wirecard. *International Journal of Accounting & Finance Review*, 8(1), 37-49.
- Bajgorić, A., Elsaman, H., ve Gernal, L. (2021). Contribution of the supervisory board as corporate governance body in the development of the company strategy of state-owned enterprises in Bosnia and Herzegovina. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 5(3), 345-357.
- Bartelt, N. ve Hommel, U. (2021). Did Wirecard ever matter? Reflections on the structure of the German e-commerce payment service provider market, *Journal of Payments Strategy and Systems*, 15(1). 67-78.
- Beerbaum, D.O. (2021), The future of audit after the Wirecard accounting scandal – proposal for a change in the payment model, available at: SSRN3836806
- Betz, F. ve Kim, M. (2021) Economic Regulation and Corporate Governance: The Case of Wirecard. *Modern Economy*, 12, 1386-1423. Doi:10.4236/me.2021.129072.
- Boyer, B.N., Pannese, D.A., ve Iannone, P.N. (2023). Wirecard and potential U.S. audit issues. *Journal of Forensic and Investigative Accounting*, 15(3).
- Callao, S., ve Jarne, J. I. (2011). El impacto de la crisis en la manipulación contable: The impact of the crisis on earnings management. *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 14(2), 59-85. [https://doi.org/10.1016/S1138-4891\(11\)70028-0](https://doi.org/10.1016/S1138-4891(11)70028-0)
- Cavlak, H. (2020). Parlayan yıldızdan ulusal utanca: Wirecard AG vak'ası. *Vak'alar 2020.*: Kavut, F.L.,(ed.). İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü.
- Dierks, Leef H. ve Tiggelbeck, Sonja (2021) "Emotional Finance: The Impact of Emotions on Investment Decisions," *Journal of New Finance:2(2)*, 3. DOI: 10.46671/2521-2486.1019 Available at: <https://jnf.ufm.edu/journal/vol2/iss2/3>
- Elçiboğa, İ.K., (2021). *Dijital Dolandırıcılığın Önlenemez Yükselişi*, Erişim Adresi: <https://fintechtime.com/2021/09/dijital-dolandiriciligin-onlenemez-yukselisi/>. Erişim Tarihi: 17.08.2024.
- Emser, A. K., Heintzen, S., Beeser, C., Stoberock, B., ve Marquardt, N. (2021). Higher, Faster, Further: Occupational Ethical Decision-Making under

- Time Pressure in Type A versus Type B Personalities. *Psychology*, 12(10), 1678-1710. <https://doi.org/10.4236/psych.2021.1210102>
- Engelen, K. C. (2021). Germany's Wirecard Scandal. *The International Economy*, 35(1), 9-12.
- Euronews (2020). *Almanya'nın en büyük finans skandalı: Wirecard iflasa başvuruyor*, Erişim Adresi: <https://tr.euronews.com/2020/06/25/almanya-n-n-en-buyuk-finans-skandal-wirecard-iflasa-basvuruyor> Erişim Tarihi: 23.08.2024
- Fatima, H., Haque, A., ve Usman, M. (2020). Is there any association between real earnings management and crash risk of stock price during uncertainty? An evidence from family-owned firms in an emerging economy. *Future Business Journal*, 6(1), 1-12. <https://doi.org/10.1186/s43093-020-00038-5>
- Heese, J., Pérez-Cavazos, G., ve Peter, C. D. (2022). When the local newspaper leaves town: The effects of local newspaper closures on corporate misconduct. *Journal of Financial Economics*, 145(2), 445-463.
- Hippeli, M. (2021). Das Finanzmarktintegritätsstärkungsgesetz (FISG) als Folge des Wirecard-Skandals: Gesetz zur Stärkung der Finanzmarktintegrität vom. *Deutsche Zeitschrift für Wirtschafts- und Insolvenzrecht*, 31(10), 549-557.
- Jakubeit, R. (2021). The Wirecard scandal and the role of BaFin. Online, Working Paper 5/2021, *Luis SEP*, 5(3), 14-19.
- Jensen, M.C., ve Meckling, W.H., (1976) Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and capital structure, *Journal of Financial Economics*(3), 305-360.
- Jo, H., Hsu, A., Llanos-Popolizio, R., ve Vergara-Vega, J. (2021). Corporate governance and financial fraud of wirecard. *European Journal of Business and Management Research*, 6(2), 96-106.
- Jourdan, J., (2023), Scandal as moral interaction: Towards a new perspective on the publicization of organizational misconduct. Gabbioneta, C., Clemente, M. & Greenwood, R. (Ed.) *Organizational Wrongdoing as the "Foundational" Grand Challenge: Definitions and Antecedents (Research in the Sociology of Organizations, Vol. 84)*, Emerald Publishing Limited, Leeds, pp. 73-93. <https://doi.org/10.1108/S0733-558X20230000084004>
- KPMG, (t.y). Tarihçe, Erişim Adresi: <https://kpmg.com/tr/tr/home/hakkimizda/organizasyon/history.html> . Erişim Tarihi: 30.08.2024
- Krahnén, J. P., ve Langenbucher, K. (2020). *The Wirecard lessons: A reform proposal for the supervision of securities markets in Europe*. SAFE Policy Letter, No. 88, Leibniz Institute for Financial Research SAFE, Frankfurt a. M.
- Langenbucher, K., Leuz, C., Krahnén, J., ve Pelizzon, L., (2020) : What are the wider supervisory implications of the Wirecard case?, SAFE White Paper,

- No. 74, ISBN 978-92-846-7442-8, Leibniz Institute for Financial Research SAFE, Frankfurt a. M., <https://doi.org/10.2861/936827>
- Lehrbass, F., Toksoy, F., ve Wörndl, F. (2022). Der Fall Wirecard: Ein Drama mit mehr als drei Akten. In: Karami, B. (eds) *Skandalfall Wirecard: Eine wissenschaftlich-fundierte interdisziplinäre Analyse*. Springer Gabler, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-35609-5_2
- Meitner, V. M. (2020). *Wirecard's Thrilla in Manila: the story so far (1)*, Erişim Adresi: <https://valuesque.com/2020/06/20/wirecards-thrilla-in-manila-the-story-so-far-1/> Erişim Tarihi: 11.08.2024.
- Mellal, M. A. (2020). Obsolescence—A review of the literature. *Technology in Society*, 63, 101347. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2020.101347>
- Millan, P. L., ve Serrat, N. A. (2023). Relationship among economic crisis, stock market crashes and accounting scandals. *Intangible Capital*, 19(3), 359-378.
- Möllers, T. M. (2021). The Wirecard accounting scandal in Germany, and how the financial industry failed to spot it. *Int'l Law.*, 54(3), 325-360.
- Münih Mahkeme Kararı, (2022). *Judgment of the Munich I Regional Court I dated 05.05.2022 (File no.: 5 HK O 15710/20) in English translation*, Erişim Adresi: https://www.wirecard.com/wp-content/uploads/2023/08/Judgment-of-the-Munich-Regional-Court-I-dated-05.05.2022-5-HK-O-15710_20.pdf Erişim Tarihi: 12.07.2024
- Naik, S; ve Prasad,. (2021). Benefits of Enterprise Risk Management: A Systematic Review of Literature, *Journal of Finance and Banking Review*, 5 (4): 28 – 35. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3816365>
- Navaretti, G. B., Calzolari, G., ve Pozzolo, A. F. (2020). What are the wider supervisory implications of the Wirecard case? *Economic Governance Support Unit European Parliament: Brussels, Belgium*.
- Oelrich, S., ve Siebold, N. (2024). Media framing in Wirecard's fraud scandal: Facts, failures, and spying fraudster fantasies. *Critical Perspectives on Accounting*, 100, 102755.
- Palma, E. B. (2021). Las múltiples dimensiones de la protección a los denunciantes (whistleblowers): Lecciones del caso Wirecard. *Revista española de la transparencia*, (13), 47-57.
- Papadaki, A., ve Tzovas, C. (2017). Financial crisis and accrual and real earnings management in Europe. *Corporate Ownership & Control*, 14(3),8-19. <https://doi.org/10.22495/cocv14i3art1>
- Pelizzon, L., Langenbucher, K., ve Leuz, C. (2020). The Wirecard scandal: what needs to change, Erişim Adresi: <https://cepr.org/voxeu/columns/wirecard-scandal-what-needs-change> Erişim Tarihi: 29.07.2024
- Rajgopal, S., ve White, R. (2019). Cheating when in the hole: The case of New York City taxis. *Accounting, Organizations and Society*, 79, 101070.

- Subburayan, B., Ajekwe, C., ve Nakitende, M., (2023). Accounting Fraud and Bankruptcy: The Case of Wirecard AG: *Theory and Practice of Illegitimate Finance* (222-244). IGI Global.
- Teichmann, F. M. J., Boticiu, S. R., & Sergi, B. S. (2023). Wirecard scandal. A commentary on the biggest accounting fraud in Germany's post-war history. *Journal of Financial Crime*. DOI: 10.1108/JFC-12-2022-0301
- Veron, N. (2020). The Wirecard debacle calls for a rethink of EU, not just German, financial reporting supervision. *Bruegel-Blogs*.
- YahooFinance (2024), *Wirecard AG (WRCDF) Stock Historical Prices & Data*, Erişim Adresi: <https://finance.yahoo.com/quote/WDI.HM/history/> Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Yetgin, M. A. (2021). Pandeminin Almanya'daki Bilgi Teknolojileri Şirketlerine Etkisine Yönelik Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 754-774.